

ترجمه و برداشتی

از:

قرآن مجید

جزوه نهم

ترجمه و برداشت: از استاد سید حسن ابطحی

تنظیم موضوعی: جمعی از دانشمندان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ
وَالسَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ لَا سِوَا عَلَى
بَقِيَّةِ اللَّهِ رُوحِي وَأَرْوَاحُ الْعَالَمِينَ لِتُرَابٍ مَقْدَمِهِ الْفِدَاءُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگفتار

این جزوه باموضوع بندی مسئله «تزکیه نفس» از آیات قرآن تنظیم شده و هر آیه ای که مربوط به موضوعی از این علم است بعد از همان آیه ترجمه شده و سپس برداشتی از آیات در فصل جداگانه ای ارائه داده شده است. و بخاطر آنکه مباحثمان فعلاً در مسائل تزکیه نفس است قبل از مسائل اعتقادی آیاتی که مربوط به مراحل تزکیه نفس است در این جزوه آورده شده است.

ضمناً نباید گمان کرد، آنچه را که در اینجا می نویسیم تفسیر آیات قرآن بوده و یا حتی توضیح قرآن است. بلکه فقط یک نوع راهنمایی است که برای تدبّر بیشتری در قرآن و توجّه دوستان به سخنان حضرت حقّ جلّ و علایادآوری شده است.

تا ان شاء الله سالکین إلى الله با تأمل زیادتری موفّق به قرائت قرآن گردند. و ضمناً آیاتی که در این جزوه قرائت می شود جابجا شده و تنظیم موضوعی گردیده است.

یعنی اگر شما بخواهید آیانی که مربوط به تزکیه نفس است را پشت سر هم قرائت کنید به ترتیب قرآن مجید در این جزوه آورده شده است و بعدها سایر آیات که مربوط به عقاید و فروع احکام است در جزوات جداگانه ای آورده خواهد شد ان شاء الله.

به امید موفقیت و السلام

سید حسن ابطحی

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

آیات ۷۸-۷۹ از سوره مبارکه نساء

أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكَكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ وَإِنْ تُصِبْهُمْ

حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ

قُلْ كُلُّ مَنْ عِنْدَ اللَّهِ فَمَا لَهُوْلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾ مَا

أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنَ نَفْسِكَ وَمَا

أَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

ترجمه آیات ۷۸-۷۹

هر جا که باشید مرگ شما را می‌گیرد ولو آنکه در برجها و قصرهای محکمی باشید و اگر به آن‌ها نیکی برسد، می‌گویند: این از نزد خدا است ولی اگر بدی به آن‌ها برسد، می‌گویند: این از طرف تو است. بگو: همه آن‌ها از طرف خدا است. این مردم را چه شده که نمی‌خواهند حوادث را بفهمند و کلمات جدید را درک کنند؟ (۷۸)

هر چه از خوبی به تو می‌رسد، از طرف خدا است و هر چه بدی به تو می‌رسد، از طرف خودت هست و ما تو را برای مردم به عنوان رسول فرستاده‌ایم و شهادت خدا کافی است. (۷۹)

برداشت از آیات ۷۸-۷۹ (ذکر یونسیه)

سالک الی الله باید خود را به مقامی برساند که اگر مصیبتی یا ناراحتی چه روحی و چه بدنی به او رسید بداند که یا به خاطر کار خلافی است که کرده یا امتحانش را خوب نداده و یا به ظاهر فقط برای بینندگان مصیبت است ولی برای او که ولی خدا است لذت بخش است و این‌ها همه از نظری از جانب خدا است ولی

به خاطر کاری است که خودش کرده و یا دیگران انجام داده‌اند قضای الهی این‌گونه درباره او قضاوت فرموده است. لذا باید با گفتن «ذکر یونسیه» که خدا وعده فرمود مؤمنین را با گفتن آن نجات می‌دهد از خدای تعالی معذرت بخواهد و ظلم به خود را به خود نسبت دهد و از طرف دیگر هر چه نیکی به او می‌رسد مستقیماً از جانب خدای تعالی بداند زیرا محال است که خدای تعالی بشر را خلق کند و او را اذیت کند و بدی‌ها را برای او بی‌جهت بخواهد.

آیه ۸۵ از سوره مبارکه نساء

مَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَ مَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً سَيِّئَةً

يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَ كَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيتًا ﴿٨٥﴾

ترجمه آیه ۸۵

کسی که واسطه کار نیکی شود برای او هم نصیبی از آن خواهد بود و کسی که واسطه کار بدی گردد، برای او نیز سهمی از آن خواهد بود و خدا حسابرس و نگهدار بر هر چیزی است. (۸۵)

برداشت از آیه ۸۵ (شفاعت)

بدون تردید شفاعت از شفع گرفته شده و شفع به معنی جفت و یا جفت کردن است. بنابراین کسی که بتواند چیزی را که مناسب با چیز دیگری نیست آن‌ها را با هم جفت کند یعنی این را به آن برساند و مناسب کند شفیع است، پس اگر کسی توانست صفات رذیله دیگری را با دستوراتش از بین ببرد او را شفاعت خوبی کرده و از طرف خدای تعالی به او کمک و اجری داده می‌شود ولی اگر کسی دیگری را به صفات رذیله وادار کند و او را با بدیها جفت نماید او را شفاعت بدی کرده و خودش نیز به بدی‌ها مبتلا می‌شود. بنابراین سالک الی الله برای موفقیت خودش هم که شده باید واسطه رفع صفات رذیله و رساندن خوبیها به مردم باشد تا به کمالات موفق گردد.

آیات ۹۵-۹۶ از سوره مبارکه نساء

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَ الْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ

اللَّهُ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى

الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى

الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾ دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا

رَحِيمًا ﴿٩٦﴾

ترجمه آیات ۹۵-۹۶

افراد با ایمانی که بدون بیماری و ناراحتی از جهاد دست کشیده‌اند، با مجاهدینی که در راه خدا با مال و جان خودشان جهاد کرده‌اند، یکسان نیستند. خدا مجاهدینی را که با مال و جان خود جنگ می‌کنند، بر خانه‌نشینان برتری و درجه مهمی بخشیده است و به هر یک از این دو دسته خداوند وعده پاداش نیکوئی داده و مجاهدان را بر قاعدین با اجر عظیمی برتری بخشیده است. (۹۵)

درجات و آمرزش و رحمتی از جانب خدا برای آن‌ها است و خدا آمرزندهٔ مهربانی است. (۹۶)

برداشت از آیات ۹۵-۹۶ (جهاد با نفس)

سالک الی الله باید بداند که نزد خدای تعالی از هر چیز مهمتر جهاد با نفس است، حتی وقتی جهاد با نفس را با جنگ با کفار مقایسه می‌کنند این را جهاد اکبر و جهاد با کفار را جهاد اصغر می‌نامند، خدای تعالی رکود و قعود را مذمت فرموده و مجاهدین را بر قاعدین فضیلت داده است. لذا باید سالک الی الله با مقدماتی که در مراحل تزکیه نفس انجام می‌دهد هر چه جدی‌تر خود را به مرحله جهاد با نفس برساند تا دارای فضیلت شود و اجر بزرگی دریافت نماید؛ یعنی مورد مغفرت و مهربانی خدای تعالی واقع گردد.

آیات ۹۷-۱۰۰ از سوره مبارکه نساء

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا

مُسْتَضْعِفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا

فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَ سَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَ

النِّسَاءِ وَ الْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَ لَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾ فَأُولَئِكَ

عَسَى اللَّهُ أَنْ يَغْفُو عَنْهُمْ وَ كَانَ اللَّهُ غَفُورًا غَفُورًا ﴿٩٩﴾ وَ مَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ

اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعِمًا كَثِيرًا وَ سَعَةً وَ مَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى

اللَّهِ وَ رَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَ كَانَ اللَّهُ غَفُورًا

رَحِيمًا ﴿١٠٠﴾

ترجمه آیات ۹۷-۱۰۰

قطعاً کسانی که به خاطر معصیت، به خود ظلم کرده‌اند، وقتی فرشتگان روح آن‌ها را قبض می‌کنند، به آن‌ها می‌گویند: شما در چه حال بودید؟ آن‌ها می‌گویند: ما در زمین ضعیف شده بودیم. فرشتگان می‌گویند: مگر سرزمین خدا پهناور نبود؟ از آنجا مهاجرت می‌کردید. پس جایگاه آن‌ها دوزخ است که عاقبت بدی است. (۹۷)

مگر آن دسته از مردان و زنان و کودکانی که مستضعف باشند و چاره‌ای نمی‌توانند بکنند و نه راهی پیدا می‌نمایند. (۹۸)

پس این گروه‌اند که امید است خدا آن‌ها را مورد عفو قرار دهد و خدا عفوکننده آمرزنده‌ای است. (۹۹) و کسی که در راه خدا از وطن خود مهاجرت می‌کند، جاهای امن و پهناور زیادی در زمین پیدا می‌کند و کسی که به عنوان مهاجرت برای خدا و پیامبرش از خانه خود بیرون رود، سپس مرگ او برسد، قطعاً اجر او بر عهده خدا است و خدا آمرزنده مهربانی است. (۱۰۰)

برداشت از آیات ۹۷-۱۰۰

جمعی از مردم که به سوی خدا نرفته‌اند و تزکیه نفس نکرده‌اند و به خود ظلم نموده‌اند وقتی بمیرند ملائکه از آن‌ها در این ارتباط سؤالاتی می‌کنند، آن‌ها در جواب ملائکه می‌گویند: ما در وطن ضعیف بودیم، پدر و مادر و دیگر اقوام به ما خُرده می‌گرفتند و نمی‌گذاشتند دنبال تزکیه نفس و دینمان برویم. ملائکه به آن‌ها

می‌گویند: مگر زمین خدا توسعه نداشت؟! می‌خواست از وطنتان مهاجرت کنید و به جای امنی بروید و بالاخره بد راهی را انتخاب کرده‌اید و مأوای شما جهنم خواهد بود. اما کسی که به خاطر رسیدن به خدا و گشایش امورش در امر تزکیه نفس هجرت کند و در پی خدا و رسول خدا باشد اگر چه مرگ هم به او مهلت ندهد و در میان راه تزکیه نفس بمیرد؛ خدای تعالی او را به کمالات روحی و تزکیه نفس می‌رساند زیرا خدا بخشنده و مهربان است.

آیات ۱۰۵-۱۰۸ از سوره مبارکه نساء

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيماً ﴿١٠٥﴾ وَاسْتَغْفِرِ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٦﴾ وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِمًا ﴿١٠٧﴾ يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾

ترجمه آیات ۱۰۵-۱۰۸

ما کتاب را به حق بر تو نازل نمودیم تا به آنچه خدا به تو نشان داده، در میان مردم قضاوت کنی و از کسانی که به خاطر خائنین با مردم دشمنی می‌کنند، نباش. (۱۰۵) و از خدا طلب آمرزش کن که قطعاً خدا آمرزنده مهربانی است. (۱۰۶) از آن‌هایی که به خود خیانت می‌کنند، دفاع نکن. زیرا خدا افراد خیانتکار و گناهکار را دوست نمی‌دارد. (۱۰۷)
آن‌ها (بدیهای خود را) از مردم مخفی می‌کنند، اما از خدا که نمی‌توانند پنهان کنند و خدا با آن‌ها هست وقتی که در شب‌نشینیها، سخنانی که خدا راضی نیست، می‌گویند و خدا به آنچه انجام می‌دهند احاطه دارد. (۱۰۸)

برداشت از آیات ۱۰۵-۱۰۸ (دستوراتی برای کمالات)

سالک الی الله باید این دستورات را برای موفقیت خود و رسیدن به کمالات عمل کند:
اول: آنکه باید بین مردم به حق و درستی حکم کند و آنچه برای خود می‌خواهد برای مردم نیز همان را

بخواهد و از دستور قرآن و اهل بیت علیهم السلام تجاوز نکند.

دوم: نباید به نفع خیانتکاران با مردم خوب و مؤمن دشمنی کند.

سوم: همیشه حالت استغفار و طلب بخشش از خدای تعالی را داشته باشد.

چهارم: طرفدار خائنین نباشد و در این جهت کاملاً دقت کند. آن‌ها از مردم می‌ترسند ولی از خدا نمی‌ترسند.

پنجم: سالک الی الله نباید سخنی را که خدا دوست نمی‌دارد به زبان جاری کند و بکوشد صمت و سکوت را بیشتر رعایت کند.

آیات ۱۱۰-۱۱۱ از سوره مبارکه نساء

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١١٠﴾

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾

ترجمه آیات ۱۱۰-۱۱۱

و کسی که کار بدی انجام دهد یا به خودش ظلم کند، سپس از خدا طلب آمرزش نماید، خدا را آمرزنده و مهربان خواهد یافت. (۱۱۰)

و کسی که گناهی مرتکب شود، جز این نیست که به ضرر خودش مرتکب شده و خدا دانای حکیمی است. (۱۱۱)

برداشت از آیات ۱۱۰-۱۱۱ (استغفار)

سالک الی الله باید همیشه در حال استغفار باشد و از خدای تعالی طلب آمرزش از کوتاهی‌هایی که در راه دارد بکند و بداند که اگر کار بدی یا گناهی انجام داد، بر ضرر خود انجام داده و نگذارد این ضرر دوام پیدا کند و بلکه با استغفار آن را جبران نماید.

آیه ۱۱۲ از سوره مبارکه نساء

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا

مُبِينًا ﴿١١٢﴾

ترجمه آیه ۱۱۲

و کسی که کار بدی و یا گناهی انجام دهد، سپس آن را به گردن دیگری بیندازد، قطعاً بهتان و گناه آشکاری را به عهده گرفته است. (۱۱۲)

برداشت از آیه ۱۱۲ (پیروی از حق)

سالک الی الله باید همیشه پیرو حق باشد و از آن عادتی که مردم اکثراً دارند که گناه خود را به گردن دیگری می اندازند دوری کند که اگر کسی گناه خود را به دیگری نسبت داد بهتان زده، گناه آشکاری کرده و توفیقاتش کم می شود.

آیه ۱۱۴ از سوره مبارکه نساء

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ حُجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَ مَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا

عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

ترجمه آیه ۱۱۴

در بسیاری از سخنان درگوشی آن ها خیر و سودی نیست. مگر کسی که امر بر کمک به دیگران یا امر به کار نیک یا اصلاح در میان مردم بکند و کسی که برای خشنودی پروردگار چنین کند، پاداش بزرگی به او خواهیم داد. (۱۱۴)

برداشت از آیه ۱۱۴ (سربگوشی کردن)

سالک الی الله باید در میان جمع از سربگوشی کردن با دیگران بپرهیزد. زیرا ممکن است آن‌ها فکر کنند که این‌ها مذمت آن‌ها را می‌کنند و محزون گردند. مگر آنکه فایده‌ای مهمی در این کار باشد مثلاً می‌خواهد به رفیقش بفهماند که به یکی از آن‌ها صدقه‌ای بدهد یا راهنمایی خوبی به او بکند و یا اصلاح بین دو مسلمان منظور باشد که همه این‌ها مورد پسند خدای تعالی باشد و در این صورت سربگوشی کردن اشکالی ندارد، به علاوه ممکن است خدای تعالی اجر بزرگی هم به او عنایت فرماید.

آیه ۱۱۶ از سوره مبارکه نساء

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَ يَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

ترجمه آیه ۱۱۶

خدا گناه شرک به او را نمی‌بخشد. ولی کمتر از آن، هر گناهی را، برای هر کس که بخواهد، می‌بخشد و هر کس برای خدا شریکی قرار دهد، در گمراهی بعیدی قرار گرفته است. (۱۱۶)

برداشت از آیه ۱۱۶

سالک الی الله باید بکوشد که مبدا سرسوزنی قلبش آلوده به شرک گردد. زیرا شرک مانند نجاستی است که اگر در ظرفی باشد، هر چه در او بریزند نجس می‌شود. لذا تا وقتی که نجاست شرک در قلب انسان باشد، خدای تعالی هدایت را نصیب او نمی‌کند و در وادی دوری، گمراه می‌شود.

آیات ۱۳۲-۱۳۳ از سوره مبارکه نساء

و لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ وَ كَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾ إِنَّ يَشَاءُ يُذْهِبْكُمْ أَيْهَا النَّاسُ وَ يَأْتِ بِآخَرِينَ وَ كَانَ اللَّهُ عَلَى ذَلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾

و برای خدا است آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است و کفایت می‌کند به اینکه انسان و کیلی چون خدا داشته باشد. (۱۳۲)

(ای مردم) اگر خدا بخواهد، شما را از میان بر می‌دارد و افراد دیگری را به جای شما می‌آورد و خدا بر آن کار قادر است. (۱۳۳)

برداشت از آیات ۱۳۲-۱۳۳ (توکل)

سالک الی الله باید توکل به خدای تعالی را تمرین کند و معتقد باشد که وکالت پروردگار برای او کافی است زیرا اگر کسی در امور سیر و سلوکش به خدای تعالی توکل کند و کارها را جدی بگیرد خدای تعالی او را کاملاً هدایت می‌کند.

سالک الی الله نباید آن قدر از خود کوتاهی و بی‌همتایی در راه رسیدن به لقاء پروردگار نشان بدهد که خدای تعالی نسبت به او بی‌اعتناء شود و بگوید ممکن است به جای شما دیگران را برای رسیدن به کمالات خلق کنم.